

Studium przypadku ERA A2J Warszawa

Sprawa „Woda rzeczna do sztucznego naśnieżania”

Uwagi dotyczące rozwiązania

Klaus Lernhart, były sędzia przewodniczący Wyższego Sądu Administracyjnego

1

Uwaga wstępna

Mieszanka najnowszego orzecznictwa ETS:

- C-664/15 Protect Natur (relacja 9 II / III konwencji z Aarhus- udział społeczeństwa, III w połączeniu z art. 47 Karty Praw Podstawowych)
- C-197/18 Wasserleitungsverband Nörtl. Burgenland i inni (Nitrates Dir; 9 III konwencji z Aarhus, 47 Karty Praw Podstawowych; legitymacja osób prywatnych i spółek publicznych)
- C-535/18 Osoby prywatne przeciwko zatwierdzeniu planu odcinka autostrady A33 (prawa do studni, 9 II konwencji z Aarhus)
- C-826/18 Stichting Varkens in Nood (sprzeciw w postępowaniu administracyjnym warunkiem wstępnym dostępu do wymiaru sprawiedliwości? - 9 III konwencji z Aarhus)
- C-529/15 Folk (Envage Damage Dir, uprawnienie do rybactwa na rzece, warunki wyłączenia z art. 4 VII RDW nie były pierwotnie badane przez sąd)
- C-461/13 BUND Weser (art. 4 RDW, zakaz pogarszania stanu)
- C-559/19 Obszar chroniony Parku Narodowego Doñana, pobór wód podziemnych (Komisja Europejska przeciwko Hiszpanii)
- C-873/19 Niemiecka organizacja pozarządowa (DHU) - homologacja typu "okna termicznego" (9 III)
- C-432/21 Plan urządzenia lasu, art. 6 dyrektywy siedliskowej, 9 II konwencji z Aarhus (Komisja Europejska przeciwko Rzeczypospolitej Polskiej)

2

Pytanie 1: Udział społeczeństwa? Art. 6 konwencji z Aarhus do art. 9 II czy III?

- Zależnie od zastosowania art. 6 I konwencji z Aarhus (zob. C-664/15 Protect Natur, pkt 37-44):
 - a) Przypadek nieobjęty załącznikiem I
 - b) „Znaczący wpływ na środowisko?” - wątpliwe; brak przypadku związanego z OOS lub dyrektywą siedliskową, która prowadziłaby do zał. II; wystarczające odniesienie do wody/RDW?
 - Nawet w przypadku odpowiedzi twierdzącej: dodatkowo zależne od decyzji państwa członkowskiego co do stosowania art. 6 konwencji z Aarhus, tj. w tym zakresie należy uwzględnić prawo krajowe; ETS restrykcyjny: ograniczona swoboda uznania państwa członkowskiego w zakresie art. 6 dyrektywy siedliskowej (np. C-432/21 pkt 172-177 - Plany urządzenia lasu w Rzeczypospolitej Polskiej)
 - ergo w przypadku wątpliwości 9 III (zob. również ETS C-664/15 loc. cit.), ale alternatywą może być również II

3

Pytanie 2: Proceduralny standard kontroli

- **Możliwe** naruszenie praw, którego nie można wykluczyć od samego początku (podobnie jak w niemieckim § 42 ust. 2 VwGO)
- Punkt wyjściowy 9 II lub III konwencji z Aarhus (w tym przypadku brak szczegółowych przepisów dotyczących dostępu do wymiaru sprawiedliwości, w szczególności brak w RDW):

Art. 9 III konwencji z Aarhus nie ma bezpośredniego zastosowania, ale w związku z art. 47 Karty Praw Podstawowych uzasadnia ochronę prawną, jeżeli

- "członkowie społeczeństwa" (osoby fizyczne lub prawne), "pod warunkiem, że spełniają wszelkie kryteria określone w prawie krajowym", są bezpośrednio dotknięci naruszeniem np. przepisów dyrektywy (zob. C-664/15 pkt 45; C-197/18 pkt 33).

Bezpośredni efekt w przypadku nieprawidłowej transpozycji

- Autonomia proceduralna państw członkowskich, ale ograniczona zasadami skuteczności i równoważności

4

Pytanie 2.1: Organizacja pozarządowa zajmująca się ochroną środowiska

- Punkt wyjściowy: Art. 9 II ust. 2 konwencji z Aarhus w związku z art. 2 nr 5 = Uprzywilejowanie – w **momencie wydania decyzji** (BVerwG 9 C 24.21) – uznanych stowarzyszeń ekologicznych (C-263/08, Djurgården-Lilla)
- odpowiednio stosowane w sprawach na podstawie art. 9 III konwencji z Aarhus (np. C-664/15, Protect Natur; C-197/18 Wasserleitungsverband pkt 34); autonomia proceduralna państwa członkowskiego a zasada skuteczności
- Niemieckie prawo krajowe: Ustawa o apelacjach środowiskowych (zob. również BVerwGE 147, 312 w sprawie Planu Czystego Powietrza w Darmstadt).
- Wynik dla organizacji pozarządowej: według konwencji z Aarhus – tak, w przypadku uznania do czasu wydania decyzji
- Ewentualne naruszenie prawa ochrony środowiska uprawdopodobnione? W odniesieniu do art. 4 I a) i) RDW, „zakaz pogarszania”.
- Brak oczywistego wyłączenia na mocy art. 4 VII RDW:

5

Pytanie 2.1 Organizacja pozarządowa zajmująca się ochroną środowiska (cd.)

- Wymogi zwolnienia podniesione przez władze odpowiedzialne za gospodarkę wodną w odniesieniu do promowania zrównoważonego rozwoju: nieuzasadnione. Sąd nie musi się z tym zgodzić, jednak zgodnie z orzecznictwem ETS – uznaniowość organu (C-529 Folk; C-346/14 Schwarze Sulm, Komisja Europejska przeciwko Austrii)
- Tutaj: Zgodność z prawnymi warunkami wstępnymi art. 4 VII RDW jest już mało prawdopodobna z powodu braku „nowych działań człowieka na rzecz zrównoważonego rozwoju”. Ponadto „nadrzędny interes publiczny” jest co najmniej wątpliwy
- Wynik: Legitymacja uzasadniona

6

Pytanie 2.2 Profesor W

- Faktycznie nie ma bezpośredniego wpływu na miejsce zamieszkania oddalone o 50 km (por. C-826/18 Stichting Varkens: odmowa dla weterynarza, który mieszka 20 km od chlewni).
- Ogólny interes ekologiczny/naukowy wykracza poza zakres celów RDW
- Wynik: brak legitymacji

7

Pytanie 2.3 Farmer K

- Nie można wykluczyć bezpośredniego rzeczywistego wpływu (w razie wątpliwości musiałby to wyjaśnić biegły w postępowaniu co do istoty sprawy).
- Jednak pozwolenia wodnoprawne są zazwyczaj wydawane bez uszczerbku dla praw prywatnych osób trzecich; w tym przypadku wpłynęłoby to przede wszystkim na korzystanie z własności prywatnej.
- Tendencja ETS: Bezpośredni wpływ na uzasadnione korzystanie z praw jest wystarczający (C-529/15 Folk; C-535/18 Prawo do korzystania ze studni).
- Dyskusyjne jest, czy cel art. 4 RDW (zakaz pogarszania) w odniesieniu do poziomu wody w związku z podmokłymi otaczającymi gruntami jest w tym przypadku wystarczający (zob. również C-559/19): Pobór wód podziemnych w obszarze chronionym Doñana).
- Podlega prawu publicznemu? Prawo do wspólnego korzystania z wody jest mało celowe
- Wynik: Prawdopodobna legitymacja

8

Pytanie 2.4 Rybka R

- Bezpośredni wpływ na uprawnienia wodnoprawne w sensie prawnym i faktycznym
- Obniżenie poziomu wody / zmniejszenie ilości może prowadzić do pogorszenia stanu określonego w art. 4 I a) i) RDW
- W sprawie dotyczącej wtórnej ochrony prawnej (odszkodowań) praw ryb w rzece poniżej elektrowni wodnej za pośrednictwem dyrektywy w sprawie szkód wyrządzonych środowisku naturalnemu, ETS uznał bezpośrednie zagrożenie (C-529/15 Folk).
- Wówczas również, jeśli nie jeszcze bardziej, należy rozważyć przyznanie pierwotnej ochrony prawnej w celu uniknięcia szkód od samego początku (zob. również sprawę C-535/18 dotyczącą praw podmiotów prywatnych do studni, na podstawie art. 9 II konwencji z Aarhus).
- Wynik: legitymacja uzasadniona

9

Pytanie 2.5 Związek administracyjny (ZA)

- „Członek społeczeństwa” w rozumieniu art. 9 III, 2 nr 4 konwencji z Aarhus?
 - Odmowa Komitetu ds. przestrzegania konwencji z Aarhus: „część państwa” (ACCC/C/2015/125, Altrip, par. 52, <https://www.unece.org/fileadmin/DAM/env/pp/compliance/CC->)
- Problem: Założenie prawa podmiotowego ZA jako przedsiębiorstwa publicznego
- Uznany przez ETS w dziedzinie zaopatrzenia w wodę dla takich stowarzyszeń i gmin (C-197/18 Wasserleitungsverband)
- W prawie niemieckim – powiązanie z samorządem gminnym i wykonywaniem zadań w interesie ogólnym; możliwość przeniesienia na publiczną specjalnego przeznaczenia z odpowiednim zadaniem

10

Pytanie 2.5 ZA (cd.)

- Faktycznie wątpliwe, czy projekt ma na spółkę bezpośredni wpływ, ale nie można tego wykluczyć.
- Z prawnego punktu widzenia skarga dotyczy raczej (ilościowego) pogorszenia stanu wód podziemnych, tj. art. 4 lit. b) RDW.
- Wynik: legitymacja uzasadniona

11

Pytanie 3 – Prekluzja?

- W zakresie stosowania art. 9 II konwencji z Aarhus brak prekluzji, z wyjątkiem przypadków nadużycia (C-137/14 Komisja przeciwko Niemcom); odpowiednia transpozycja w § 5 niemieckiej ustawy o apelacjach środowiskowych
- W przypadku art. 9 III konwencji z Aarhus, zasadniczo tak ze względu na autonomię proceduralną państw członkowskich („...kryteria określone w prawie krajowym...”), chyba że powodowi, biorąc pod uwagę okoliczności sprawy, nie można zasadnie zarzucić braku udziału w postępowaniu administracyjnym (C-826/18 Stichting Varkens in Nood)

12

Koniec

Dziękuję za współpracę!

